

Comfortabel

Ferdinand Schreuder

Het zal zo'n vijf jaar geleden zijn. Toen hoorde ik voor het eerst het begrip 'comfortabel' toegepast op stervende mensen; meestal met de ontkenning ervoor: 'niet-comfortabel'. Niet dat de stervende er zelf zo over sprak, het waren de verzorgende verpleegkundigen. Tegenwoordig lijkt het begrip leidend te zijn in de palliatieve terminale zorg en is het aanleiding voor verregaande medicalisering: voor ieder pijntje een medicijntje. Ik vind het altijd lastig schakelen: in de gewone dagelijkse praktijk streef ik, overeenkomstig onze Calvinistische volksaard, er steeds naar zo min mogelijk medicijnen voor te schrijven. Althans, ik ga daar kritisch mee om. Maar in de palliatieve terminale zorg voel ik vaak een zekere druk vanuit de verpleging (meer) medicijnen voor te schrijven in het streven naar een 'comfortabel' sterfbed. Een terughoudende opstel-

ling plaatst me al gauw in de hoek van hardvochtige dokter. In een hospice zijn er zo nog maar weinigen die zonder morfine (al dan niet per pomp verstrekt) sterven, haldol voor de zekerheid erbij, iets tegen angst, een slaapmiddel, iets tegen misselijkheid en bij onrust *e causa ignota* doseringen flink ophogen. Vaak vraag ik me af of mijn sterk verzwakte patiënt nu eigenlijk aan zijn ziekte of aan mijn medicatie overlijdt. Het zal wel een combinatie zijn, stel ik mezelf gerust. Zelf ben ik nog nooit doodgegaan, maar ik betwijfel of ik tegen die tijd zal streven op deze wijze 'comfortabel' te sterven. Ik voel wel wat voor de wens van veel islamieten om voor alles helderheid van geest in het sterfbed na te streven. We komen huilend ter wereld, waarom zou ons einde gladjes moeten verlopen? ■